

Znam što je znanstveni rad i što su znanstvena djela, a osobito povijesna, gdje je najveća sigurnost »certitudo moralis«. Poznati su mi mnogi nedostaci i u djelima inače renomiranih znanstvenih radnika, pa ih još više može biti i stvarno ih ima i u mojim radovima. (Ja u svojim djelima vidim i one minuse koje drugi ne vide, pa ih nije vidio ni SKI!) Međutim, od kolega moje splitsko-makarske nadbiskupije očekivao sam tacitovsku ocjenu o pionirskoj povijesti istočnog dijela iste nadbiskupije, ali ta ocjena, doista, nije pisana po načelu velikoga rimskog povjesničara »sine ira et studio«!

USPUT SAMOME SEBI

Ivan Čagalj

Čovjek posjeduje samoga sebe, svoju stazu, svoje sjene, eho svojih sjećanja i svoj omiljeli osmijeh u prvom poljupcu svoje ljubavi.

Jučer je umro moj prvi snijeg, moj poljubac i moja osamljenost. Da sam samome sebi malo važniji, sve bih oko sebe zgnječio. U vatri izgaranja vije se glas nasmijane smrti.

Ništa ne treba tumačiti; uzmi sebe sa sobom, zaboravi trag i — djeluj. Život nije ponavljanje usput samome sebi; to je hod u beskonačnosti.

Mala djela ne vide se nikada unaprijed. Iz njih se rađaju ostvarenja mladenačkih snova. Jedan nam je pokazao gdje treba započeti: u malenkostima. Na njima se grade velike palače, koje polako i mukotrpno rastu. Nije li to put mukotrpnog i ojađenog Boga?

Što sam bliže samome sebi, tim tvrdi postaje mi KRIŽ, na kojemu zgnječeni visim.

Stvari su tek onda za nas zanimljive, kada se njihova samorazumljivost pod plaštem tajanstvenosti skrije.

Kada se snijeg otapa, vode putuju u nepovrat prošlosti.

U tuđini nosim moj zavičaj. Obavit je pjevanjem mojih slavuja; okovan je utjehom kože dragog mi čovjeka; obavit je slastima i suzama očiju bez laži. A sunce mi zatvara grlo.

Nije mi žao umrijeti. Ali tko će prežaliti moj prvi snijeg, moj prvi poljubac i moju dragu nasmijanuu osamljenost.

Drag mi je plač. Blaženi, koji plaču! Presuhi su mnogi pogledi prolaznika. Njihova suhoća i nepokretljivost zamagljuje sjene i zvjezdane zrake. Suze otkrivaju plašt naših tajna, daju nam snagu da možemo u dubinu provalija naših prodrijeti i tame srdaca osvijetliti.

Stvari nikada nisu ljubile pjesnike, koji oštricom riječi režu plašt njihove tajanstvenosti.

Put k samome sebi gorak je, tvrd i prašinst. To je put KRIŽA. U njemu se ne rađa sentimentalnost. Napori i pregaranja prate ovaj put.